

مولكى و سىياسى حقوق لار حاققیندا بین الخالق سؤزلشمه

شش رنگ (ایرانلی لزبین لر و ترنسجندرلر شبکه سی)

گیریش

بین‌الخالق مولکی و سیاسی (CCPR) و بین‌الخالق ایقتیصادی، ایجتیماعی و مدنی سؤزلشمه‌لر (ICESCR) اینسان حقوق‌لارینی دستکلمک آماجی ایله حاضیرلانمیش آن اؤنملی بین‌الخالق سندلرندیر. ۱۹۴۸ده بیرلشمیش ملت‌لرین عمومی شوراسی بو تشکیلاتین اینسان حقوق‌لاری کمیسیونوندان مولکی و سیاسی مضمون لو بیر سؤزلشمه و اونو حیاتا کئچیرمک یول‌لارینی یازماسینی ایستدی. بو تشکیلاتین اینسان حقوق‌لاری کمیسیونو بو ایستک اوستونه بیر مولکی و سیاسی دیگر ایقتیصادی، ایجتیماعی و مدنی آدلی سؤزلشمه‌لری یازدی. بو ایکی سند ۱۹۶۶دا بیرلشمیش ملت‌لرین عمومی قورولو طرفیندن تصدیق ائدیلیب و دولت‌لرین ایمضاسی اوچون تقدیم ائدیلدی.

بین‌الخالق مولکی و سیاسی حقوق‌لار سؤزلشمه‌سی بیر گیریش و ۵۳ ماده‌دن و ۶ بؤلومه یازیلیمیش دیر، بین‌الخالق ایقتیصادی، ایجتیماعی و مدنی سؤزلشمه ایسه بیر گیریش و ۳۱ ماده‌دیر کی ۵ بؤلومه یئر آلمیشدیر. بو سؤزلشمه‌لرین گیریش بؤلومونده یازیلیمیش:

«بو سؤزلشمه‌ده ایشتیراک ائدن دؤولت‌لر، بیرلشمیش ملت‌لر تشکیلاتی‌نین نیظام‌نامه‌سینده بیان اولونموش پیرینسیپ‌لره اساسن، بشر عایله‌سی‌نین بوتون عضولرینه اؤزل اولان لیاقت حیسی‌نین، اونلارین برابر و آیریلماز حقوق‌لاری‌نین تانینماسینین آزادلیق، عدالت و عمومی صلحون اساس اولدوغونو نظره آلاق، بو حقوق‌لارین اینسان شخصیتینه خاص اولان لیاقت حیسی‌سیندن ایلری گلدیغینی اعتیراف ائدرک، عموم دونیا اینسان حقوق‌لاری بیان‌نامه‌سینه اساسن قورخو و احتیاجدان آزاد اینسان شخصیتی ایده‌الینین یالنیز هرکسین اؤز ایقتیصادی، سوسیال و مدنی، همچنین، مولکی و سیاسی حقوق‌لاریندان ایستیفاده ائده بیلمه‌سی اوچون شرایط یارادیلدیغی تقدیرده حیاتا کئچیریله بیله‌جه‌یینی اعتیراف ائدرک، بیرلشمیش ملت‌لر تشکیلاتی‌نین نیظام‌نامه‌سینه اساسن دؤولت‌لرین اینسان حقوق‌لارینا و آزادلیق‌لارینا حؤرمه و رعایت اولونماسینا هر وجه‌له یاریم ائتمه‌لی اولدوقلارینی نظره آلاق، هر بیر شخصین باشقالارینا و منصوب اولدوغو کوللئکتیوه مناسبتده وظیفه‌لر داشیلاق، بو سؤزلشمه‌ده نظرده توتولان حقوق‌لارین مودافیعه‌سینه و اونلارین رعایت اولونماسینا سعی گؤسترمه‌لی اولدوغونو نظره آلاق، آشاغیداکی ماده‌لر باره‌ده راضیلیغا گلیرلر»

سؤزلشمه‌یی قبول ائدن دؤولت‌لر سؤزلشمه‌ده کی ماده‌لری رعایت ائتمه‌یه مجبور دورلار. ایران دؤولتی ده ۱۳۴۷/۰۱/۱۵ تاریخینده بو سؤزلشمه‌لری قبول ائتمیش و ۱۳۵۴جی ایلین اردیبهشت آییندا ایرانین میلی شورا پارلمانیندا تصدیق ائدرک بو سؤزلشمه‌لره قانونی اعتبار وئریب ماده‌لری رعایت ائتمه‌یی تعهد ائتمیش. ۱۳۵۷ دئوریمیندن سونرا، جمهوری اسلامی حوکومتی سؤزلشمه‌نین ماده‌لرینه او جمله‌دن آیری سئچکیلیکین اولماماسی، یاشام حقوقو، عدالتی محکمه، بیان و مذهب آزادلیغی، تشکیلات قورما آزادلیغی و آریزلیقلارین حقوق‌لارینا پراتیکده باغلی قالماسینا رغمن بو سؤزلشمه‌ده قالمایا دوام ائتمیش.

بوندان اول ده اؤنملی میللی و بین‌الخالق سندلری ترجمه و یاییلاماق ایله، شخصی و بین‌الخالق حقوق لار حاققیندا معلوماتلاندیرماق و بیلگی‌لندیرمه‌یی اؤنملی بیر ایش اولاراق ایش پروقرامینا یئرلشدیرن شش‌رنگ (ایرانلی لزبین‌لر و ترنس‌جندلر شبکه‌سی)، بو دفعه ده بو سؤزلشمه‌لرین جینسی و جینسیتی آزینلیق‌لار ایله ایلگیلی بؤلومونو کسیشیمسل آیری‌سئچکیلیک‌لری دیققته آلاراق و اینسان کیملیگی نین باشقا یؤن‌لرینه اؤنم وئرک تورکجه، عربجه، کوردجه و فارسجا یا ترجمه ائدیپ اوخوجولارینا تقدیم ائتمکده‌دیر.

باش مجلسین ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶جی ایل تاریخلی قطعنامه‌سی ایله قبول ائدیلب

حاضرکی سؤزلشمه‌ده ایشتیراک ائدن دؤولت‌لر،
بیرلشمیش میل‌لر تشکیلاتی‌نین نیظام‌نامه‌سینده بیان ائدیلن پیرینسپ‌لره اویقون اولاراق، بشر عایله‌سی‌نین بوتون عضولرینه خاص اولان لیاقت‌لری و اونلارین برابر و آلینماز حقوق‌لارینی قبول ائتمه‌ین آزادلیغین، عدالتین و عمومی صلحون تملی اولدوغونو نظره آلاراق،
بو حقوق‌لارین اینسان شخصیتینه خاص اولان لیاقت‌لردن دوغدوغونو قبول ائدرک، عموم دنیا اینسان حقوق‌لاری بیان‌نامه‌سینه اویقون اولاراق، مولکی و سیاسی آزادلیقدان، قورخو و احتیاج‌لاردان قورتولما آزادلیغیندان ایستیفاده ائدن آزاد اینسان شخصیتی ایدده‌آلینین، یالیز هرکسین هم اؤز ایقتیصادی، سوسیال و مدنی حقوق‌لاریندان، هم ده مولکی و سیاسی حقوق‌لاریندان ایستیفاده ائده بیلمه‌سینه شرایط یارادیلجاغی تقدیرده گرچکلشه بیله‌جه‌یینی قبول ائدرک،
بیرلشمیش میل‌لر تشکیلاتی‌نین نیظام‌نامه‌سینه گؤره دؤولت‌لرین، اینسان حقوق‌لاری و آزادلیقلارینا هامیلیقلا حؤرمات ائدیلمه‌سینی و اونلارا رعایت اولونماسینی تشویق ائتمه‌یه بورجلو اولدوقلارینی نظره آلاراق،
آیریلیق‌دا هر بیر اینسانین، باشقالارینا و منصوب اولدوغو کوللئکتیو موناسیبتده معین وظیفه‌لر داشیماق‌دا، حاضرکی سؤزلشمه‌ده قبول ائدیلن حقوق‌لارین تشویق ائدیلمه‌سینه و اونلارا رعایت ائدیلمه‌سینه چالیشمالی اولدوغونو نظره آلاراق، آشاغیداکی مادده‌لر باره‌ده راضیلیغا گلیرلر:

- ۱- بوتون خالقلار اۆز مقدراتلارینی تعیین ائتمه حقوقونا مالیکدیرلر. بو حقوق سایه سینده اونلار اۆز سیاسی ستاتولارینی سربست معین ائدیر و اۆز ایقتیصادی، سوسیال و مدنی اینکیشافلارینی سربست تامین ائدیرلر.
- ۲- بوتون خالقلار اۆز مقصدلرینه ناییل اولماق اوچون قارشیلیقلى فايدا پیرینسیپلرینه اساسلانان بین الخالق امکداشلیقدان و بین الخالق حقوقدان ایره لی گلن هر هانسی بیر عهدهلرغا زیان وورمادان اۆز طبیعی ثروتلری و احتیاطلارینی سربست شکیلده صرف ائده بیلرلر. هئچ بیر خالق هئچ بیر حالدا اونا مخصوص اولان دولانیشیق وسایتلریندن محروم ائدیله بیلمز.
- ۳- بو سۆزلشمه ده ایشتیراک ائدن بوتون دؤولتلر، او جمله دن اۆزو ایداره اولونمایان و آسیلی اراضی لرین ایداره اولونماسیندا مسوولیت داشیان دؤولتلر، بیرلشمیش میلتلر تشکیلاتی نین نیظام نامه سینده اویقون اولاراق اۆز مقدراتینی تعیین ائتمه حقوقونون حیاتا کئچیریلمه سینى تشویق ائتمه لی و بو حقوقا حۆرمت ائتمه لی دیرلر.

۱- حاضیرکی سؤزلمهده ایشتیراک ائدن هر بیر دؤولت، اونون اراضیسی حدودلاریندا و اونون قضایی صلاحیت آلتیندا اولان بوتون شخصلرین حاضیرکی سؤزلمهده قبول ائدنلرین حقوقلارینا، ایرقی، دریسی نین رنگی، جینسی، دینی، دیلی، سیاسی و دیگر عقیده لری، میلی و سوسیال منصوبیتی، املاک وضعیتینی، دوغوشو و دیگر حال لاری ایله باغلی علامت لرینه هئچ بیر فرق قویمادان حؤرمت ائتمه یی اونلارین بو حقوق لارینی تامین ائتمه یی عهده سینه گؤتورور.

۲- اگر بو، موجود قانون وئریجیلیک تدبیرلرینه و یا خود دیگر تدبیرلرله نظرده توتولما ییب سا، حاضیرکی سؤزلمهده ایشتیراک ائدن هر بیر دؤولت، اؤز مشروط پروسه دورلارینا و حاضیرکی سؤزلمه نین مودعالارینا اویقون اولاراق، حاضیرکی سؤزلمهده قبول ائدیلن حقوقلارین حیاتا کئچیریلمه سی اوچون ضروری اولما یی بئله قانون وئریجیلیک تدبیرلرینی و دیگر تدبیرلری قبول ائتمه یی عهده سینه گؤتورور.

۳- حاضیرکی سؤزلمهده ایشتیراک ائدن هر بیر دؤولت آشاغیدا کی لاری اؤز عهده سینه گؤتورور:

- ایسته نیلن شخصین حاضیرکی سؤزلمهده قبول ائدیلن حقوق و آزادلیقلاری پوزولدوغو تقدیرده - حتی اگر بو پوزونتو رسمی فعالیت گؤسترن شخص لر طرفیندن توره دیلمیش اولسا بئله - اونو ثمره لی مودافیعه واسیطه لری ایله تامین ائتمه یی؛
- حقوقی مودافیعه طلب ائدن ایسته نیلن شخصین بئله مودافیعه حقوقونون صلاحیتلی محکمه، اینظیباتی و قانون وئریجی حاکیمیت اورقانلاری طرفیندن و یا خود دؤولتین حقوق سیستمینده نظرده توتولان دیگر صلاحیتلی اورقان طرفیندن معین ائدیلمه سینی تامین ائتمه یی و محکمه مودافیعه سی ایمكانلارینی اینکیشاف ائتدیرمه یی؛
- حقوقی مودافعه واسیطه لری تقدیم ائدیلمه یی تقدیرده، صلاحیتلی حاکیمیت اورقانلاری طرفیندن اونلارین تطبیق ائدیلمه سینی تامین ائتمه یی.

حاضیرکی سؤزلمهده ایشتیراک ائدن دؤولت لر حاضیرکی سؤزلمهده توتولان بوتون مولکی و سیاسی حقوقلاردان کیشی لرین و قادینلارین برابر حقوقوندا ایستیفاده ائتمه لرینی تامین ائتمه یی عهده لرینه گؤتورورلر.

ماددە ۴

- ۱- دۆولت داخىلىنىدە اھالى نىن حىياتىنى تھلوكە آلتىنا سالان فوق العاده وضعيت زامانى و بئله حالين مؤوجودلۇغو رسمن اعلان ائدىلرکن، حاضىركى سۆزلىشمەدە اىشتىراک ائدن دۆولت لىر حاضىركى سۆزلىشمە اوزره اؤز عھدە لىكلرىندىن يالنىز ھمىن وضعيتىن طلب ائدىغى اؤلچودە گئرى چكىلمك اوچون تدبىرلر گۆرە بىلرلر، بو شرطلە كى، بئله تدبىرلر اونلارنىن بىن الخالق حقوق اوزره دىگر عھدە لىكلرىنە ضىدد علامت لىرى اساسىندا آىرى سئچكىلىغا يول وئرىلمە سىنە گتىرىپ چىخارماسىن.
- ۲- بو موددعا ۶، ۷، ۸ (اجى و ۲ جى بندلر)، ۱۱، ۱۵، ۱۶ و ۱۸ جى ماددە لردن ھرھانسى بىر شكىلدە گئرى چكىلمك اوچون اساس اولابىلمز.
- ۳- حاضىركى سۆزلىشمەدە اىشتىراک ائدن اىستە نىلن دۆولت، گئرى چكىلمك حقوقوندىن اىستىفادە ائدرکن، گئرى چكىلدىغى موددعالار بارەدە و بئله بىر قرارى دوغوران سببلر بارەدە بىرلشمىش مىلت لىر تشكىلاتى نىن باش كاتىبى واسىطە سى اىلە حاضىركى سۆزلىشمەدە اىشتىراک ائدن دىگر دۆولت لىرە درحال معلومات وئرمە لى دىر. ھمچىن ھمىن واسىطە چى واسىطە سى اىلە بو گئرى چكىلمە يە سون قويا جىغى تاريخ بارەدە معلومات وئرمە لى دىر.

ماددە ۵

- ۱- حاضىركى سۆزلىشمە نىن ھئچ بىر موددعا سى، ھانسى سا دۆولتە، ھانسى سا قوروپا و ھانسى سا شىخسە، حاضىركى سۆزلىشمەدە قبول ائدىلن اىستە نىلن حقوق و آزادلىغىن لغو ائدىلمە سىنە و ياخود اونون حاضىركى سۆزلىشمەدە نظردە توتولدىغوندىن آرتىق اؤلچودە محدودلاش دىر يىلماسىنا يۇنەلدىلن ھر ھانسى بىر فعالىتە مشغول اولماق و يا ھر ھانسى بىر عمل تۇرتمك حقوقونون وئرىلمە سى شكىلىندە شرح ائدىلە بىلمز.
- ۲- حاضىركى سۆزلىشمەدە اىشتىراک ائدن دۆولت لىرىن ھر ھانسى بىرىندە قانون، سۆزلىشمە، قايدا و يا عدالت قوۋە سىندە قبول ائدىلن و ياخود مؤوجود اولان اساس اينسان حقوقلارى نىن ھر ھانسى بىرىنىن حاضىركى سۆزلىشمەدە قبول ائدىلمە يى و يا اوندا داھا آز ھجمدە قبول ائدىلدىغى بھانە سى اىلە محدودلاش دىر يىلماسىنا و ياخود نوفۇزدان سالىنماسىنا ھئچ جور يول وئرىلمىر.

- ۱- یاشاماق حقوقونو هر بیر اینسانین آلینماز حقوقودور. بو حقوق قانونلا قورونور. هئچ کیم اوزباشینالیقلا حیاتدان محروم ائدیله بیلمز.
- ۲- اولوم حؤکمونون لغو ائدیلمه دیغی اولکهلرده اولوم حوکمو جینایتین توره دیلدیغی دؤورده فعالیتده اولان و حاضیرکی سؤلشمه نین و ژنوساید جینایت لری نین اؤلنلیمه سی و اونا گوره جزا حاققیندا کونوئسیانین موددعالارینا ضیدد اولمایان قانونا موافیق اولاراق آغیر جینایتلره گوره چیخاریلا بیلر. بو جزا یالنیز صلاحیتلی محکمه نین قطعی حؤکمونو ایجرا ائتمک مقصدی ایله حیاتا کئچیریله بیلر.
- ۳- حیاتدان محروم ائتمه ژنوساید جینایتی ترکیبی داشی یارسا، نظرده ساخلاماق لازیمدیگی، حاضیرکی مادده لرین هئچ بیر موددعاسی حاضیرکی سؤلشمه ده ایشتیراک ائدن دؤولتلره، ژنوساید جینایت لری نین اؤلنلیمه سی و اونا گوره جزا حاققیندا کونوئسیاسی نین موددعالارینا اویقون اولاراق قبول ائدیله ایسته نیلن عهده لیکدن هئچ بیر وجه ایله گئری چکیلمک حقوقو وئرلیمیر.
- ۴- اولوم حؤکمو کسین هر بیر کس عفو اولونماسینی و یا بو حؤکمون یوماشیلدیلماسینی خواهیش ائتمک حقوقونا مالیک دیر. بوتون حال لاردا آمنیستی یا، عفو و یا اولوم حؤکمونو دییشدیریلیمه سی بخش ائدیله بیلر.
- ۵- ۱۸ یاشی تامام اولمامیش شخصلرین توره تیلدیگی جینایت لره گوره اولوم حؤکمو کسلیمیر و بئله حؤکم حامیله قادینلارا موناسیبتده ایجرا ائدیلمیر.
- ۶- حاضیرکی مادده نین هئچ بیر مادده سی حاضیرکی سؤلشمه ده ایشتیراک ائدن هر هانسی بیر دؤولت طرفیندن اولوم حؤکمونون تاخیره سالینماسی و یا اونون دییشدیریلیمه سی یول وئرلیمه سی اوچون اساس اولما بیلمز.

هئچ کیم ایشکنجه لره و یا آغیر، قئیری-اینسانی و یا اونون لیاقتینی آلچالان رفتار و یا جزایا معروض قالمالی دیر. اساسن ده، هئچ بیر شخصی اوزونون سربست راضیلیغی اولمادان طیبی و یا علمی تجروبه لره معروض قالمالی دیر.

مادده ۸

- ۱- هئچ کیم کۆله حاليندا ساخلانيلماملی دیر؛ کۆله لیک و کۆله تيجارتی نین بوتون نۆعلری قاداغان ائدیلیر.
- ۲- هئچ کیم آسلی وضعیتده ساخلانيلماملی دیر
- هئچ کیم ایجباری و یاخود مجبوری ائتمه یه وادار ائديلمه مه لیدیر؛
- جینایتیه گۆره جزا نۆوعو کیمی کتورقا ایشلری ایله بیرلیکده آزادلیقدان محروم اولونمانین تعیین ائدیلدیغی اۆلکه لرده ۳ آ بندی بئله جزا تعیین ائدن صلاحیتلی محکمه نین حۆکومه اساسن کتورقا ایشلهری نین یئرینه یئتیريلمه سینه انگل حساب ائدیلیمیر؛
- حاضرکی بئنده «ایجباری و مجبوری ائتمک» تئرمینی آشاغیدا کیلاری احاطه ائتمیر؛
+ محکمه نین قانونی سرانجامی اساسیندا حساب اولان شخصین و یاخود بئله حبسدن شرطی اولاراق آزاد ائدیلن شخصین بیر قایدا اولاراق یئرینه یئتیرمه لی اولدوغو و ۱ یاریم بندینده خاطرلانیلما ایسته نیلن ایش و خیدمتی؛
حربی خاراکتئرلی ایسته نیلن خیدمت؛ سیاسی و دینی-ائتیک موتیولره گۆره حربی قوللوقدان ایمتینان قبول ائدیلدیغی اۆلکه لرده ایسه بئله موتیولره گۆره حربی قوللوقدان ایمتینا ائدن شخص اوچون قانونلا نظرده توتولان ایسته نیلن خیدمتی؛
+ اهالی نین حیاتی نی و ریفاهینی تهدید ائدن فوق العاده وضعیت لر و فلاکت لر حالیندا مجبوری اولان ایسته نیلن خیدمت
+ آدی مولکی وظیفه لره داخل اولان ایسته نیلن ایش و خیدمتی.

مادده ۹

- ۱- هر بیر اینسان آزادلیق و شخصی توخونولمازلیق حقوقونا مالیک دیر. هئچ کیم اۆزباشینالیقلا حبس ائدیله و یا دوستا قدا ساخلانینلا بیلمز. هئچ کیم قانونلا معین ائدیلن اساس لاردان باشقا و قانونی پروسه دورا اویقون اولمادان هئچ بیر حالدا آزادلیقدان محروم ائديلمه مه لی دیر.
- ۲- حبس ائدیلن هر بیر کسه حبس زامانی اونون حبس اولونماسینین سبب لری باره ده معلومات وئرلیرو ایره لی سورولن ایسته نیلن ایته یهام تعجیلی قایدادا اونا بیلدیریر.
- ۳- جینایت ایته یهامی ایله حبس ائدیلن و یا توتولوب ساخلانیلان هر بیر شخص تعجیلی قایدادا محکمه یه و یاخود محکمه حاکیمیتی نین حیاتا کئچیريلمه سینین قانونلا حواله ائدیلدیغی دیگر وظیفه لی شخصه چاتدیریلیرو منطیقی موددت عرضینده محکمه آراشدیرماسی و یا آزاد ائديلمه حقوقونا مالیک دیر. محکمه

- آراشدیرماسینی گۆزلهین شخص لرین حبسده ساخلانیلماسی عمومی قایدا شکلینده اولمامالی دیر؛ لاکین آزادلیغا بوراخیلما محکمهیه گئتمهیه، محکمه آراشدیرماسی نین ایسته نیلن مرحله سینه گلمهیه و ضروری حالدا ایسه حؤکوم اجراسی اوچون گلمهیه تامینات وئرلمه سیندن آسیلی حالا سالینا بیلر.
- ۴- حبس و یا دوستاق ائدیلمک نتیجه سینده آزادلیقدان محروم ائدیلمک هرکس ایشی نین محکمه ده آراشدیریلماسی حقوقونا مالیک دیرکی، بو محکمه، تاخیره سالینمادان اونون توتولوب ساخلانیلماسی نین قانونی لیغی باره ده قرار چیخارسین و یا اگر اونون توتولوب ساخلانیلماسی قانونی دئییلسه، آزادلیغا بوراخیلماسینا سرانجام وئرسین.
- ۵- قئیری قانونی حبس و یا دوستاق ائدیلمه نین قوربانی اولان هر بیرکس ایددعا قوه سینده اولان خسارتین تلافی سی حقوقونا مالیک دیر.

مادده ۱۰

- ۱- آزادلیقدان محروم ائدیلمک بوتون شخص لر اینسانی رفتار و اینسان شخصیتینه خاص اولان لیاقت لره حؤرمت حقوقونا مالیک دیرلر.
- ۲- مستثنی حال لار اولمادیقدا متهم لر محکوم ائدیلمیشلردن آیری بیئرلشدیریلیر و اونلارا محکوم ائدیلمه میس شخص لرین ستاتوسونا جاواب وئرن آیریجا رئژیم تقدیم ائدیلمیر؛
- یئتکینلیک یاشینا چاتمیش متهم لر یئتکینلیک یاشینا چاتمیش متهم لردن آیری ساخلانیلمیر و قرار چیخاریلماق اوچون آن قیسا موددته محکمهیه چاتدیریلیر.
- ۳- حبس جزا سیستمینده محبوس لار اوچون اساس مقصدی ایصلاح ائتمک و سوسیال باخیمدان یئنی دن تربیه ائتمک اولان رئژیم نظرده توتولور. یئتکینلیک یاشینا چاتمیش قانون پوزوجولاری یئتکینلیک یاشینا چاتمیشلاردان آیری ساخلانیلمیر و اونلارا یاشلارینا و ستاتوسلارینا جاواب وئرن رئژیم تقدیم ائدیلمیر.

مادده ۱۱

هئچ کیم، یالنیز هانسی سا مقاویله عهده لیغینی بیئرینه یئتیرمک ایقتیداریندا اولماماسی اساسیندا آزادلیقدان محروم ائدیلمه بیلمز

مادده ۱۲

- ۱- هانسی سا دؤولتین اراضی سینده اولان هر بیر کس اراضی نین حدودلاری داخیلینده سربست حرکت ائتمک و یاشاییش یئرینی سربست سئچمک حقوقونا مالیک دیر.
- ۲- هر بیر اینسان، اؤز اؤلکه سی ده داخیل اولماقلا، ایسته نیلن اؤلکه نی ترک ائتمک حقوقونا مالیک دیر.
- ۳- یوخاریدا خاطرلانا حوققلار، دؤولت تهلوکه سیزلیغین، ایجتیماعی آساییشین، اهالی نین ساغلاملیغی و معنویاتینین محافیظه سی اوچون و یاخود باشقالاری نین حاضیرکی سؤز لشمه ده قبول ائدیلن دیگر حوققلارلا بیر آرایا سیغان حوقق و آزادلیقلاری اوچون ضروری اولان، قانونلا نظرده توتولان محدودیت لردن باشقا هئچ بیر محدودیت اوبیکتی اولما بیلمز
- ۴- هئچ کیم اؤز اؤلکه سینده گلیمک حقوقوندا اؤزباشینالیقلا محروم ائدیله بیلمز

مادده ۱۳

حاضیرکی سؤز لشمه ده ایشتیراک ائدن دؤولتلردن هر هانسی بیرین اراضی سینده قانونی گلن خاریجی وطنداش یالیز قانونا موافیق اولاراق چیخاریلان قرارین ایجرا سینا اساسن اؤلکه دن چیخاریلا بیلر؛ اگر ایمپراتیو دؤولت تهلوکه سیزلیغی ملاحظه سی بونون عکسینی طلب ائتمیرسه، همین شخص اؤزونون اؤلکه دن چیخاریلماسی علیه ینه ثوبوت لار تقدیم ائتمک، اؤز ایشینین صلاحیتلی اورقان طرفیندن و یاخود صلاحیتلی حاکمیت اورقانی نین تعیین ائدیغی شخص و یا شخص لر طرفیندن یئنی دن نظردن کئچیریلمه سینده و بو مقصدله همین حاکمیت اورقانی، شخص و یا شخص لر قارشیسینا چیخاریلماغا ناییل اولماق حقوقونا مالیک دیر.

مادده ۱۴

۱- بوتون شخص لر محکمه لر و تریبون لار قارشیسیندا برابر دیرلر. هر بیر شخص، اونا قارشى ایره لی سورولن جینایت ایتتیهامینا باخیلماسی زامانی و یاخود هر هانسی بیر مولکی پروسه ده اونون حوقق و وظیفه لری نین معیین ائدیلمه سی زامانی قانون اساسیندا یارادیلان صلاحیتلی، مستقیل و قرار سیز محکمه طرفیندن عدالتلی و آچیق آراشدیرما حقوقونا مالیک دیر. دموکراتیک جمعیتده اخلاق، ایجتیماعی آساییش و یا دؤولت تهلوکه سیزلیغی ملاحظه لری نه اساسن و یاخود

بونو طرفلرینه اؤزل حیات منافعلرینین طلب ائتدیغی تقدیرده و یاخود محکمه نین آچیق کئچیریلمه سینین عدالت محکمه سی نین مارقلا رینی پوزدوغو خصوصی حال لاردا - اؤزو ده حاکیمین رای یینه گۆره سون درجه ضروری اولدوغو اؤلچوده - مطبوعات و ایجتیماعیات بوتون محکمه آراشدیرماسینا و یا اونون بیر حیصه سینه بوراخیلما سا بیلر؛ لاکین یئتکینلیک یاشینا چاتمامیشلارین منافعلری نین قیوم لوغا عایید اولدوغو حال لار ایستیتی ائدیلمکله ایسته نیلن جینایت ایشی و مولکی ایش اوزره محکمه قراری آچیق اولمالی دیر.

۲- جینایت عملینده ایتهیهام اولونان هر بیر شخص، گوناھی قانونا اویقون اولراق ثبوت ائدیلمه یه نه قدر گوناھسیز حساب ائدیلمک حقوقونا مالیک دیر.

۳- هر بیر شخص اونا قارشى ایره لی سورولن ایسته نیلن ایتهیهامینا باخیلارکن برابرلیک اساسیندا آشاغیدا کیلارلا تعمین اولونماق حقوقونا مالیک دیر؛

- اونا قارشى ایره لی سورولن ایتهیهامین خارا کتتری و اساس لاری باره ده باشقا دوشدوغو دیلده، تعجیلی قایدادا و اطرافلی خبردار ائدیلمک؛

- اؤز مودافیعه سینه حاضیرلا شماق و اؤزونون سئچدیغی مودافیعه چیسى ایله علاقه ساخلاما ق اوچون کیفیت قدر و اختا و ایمکانا مالیک اولماق

- اساس سیز گئچیک دیرمه لره یول وئریلمه دن مو حاکیمه اولونماق؛

- اؤز ایش تیراکی ایله مو حاکیمه اولونماق و اؤزونو شخصن و یا اؤز سئچدیغی مودافیعه چیسى واسیطه سی ایله مودافیعه ائتمک، اگر مودافیعه چیسى یوخدورسا،

بو حقوقو باره ده خبردار ائدیلمک و عدالت محکمه سی نین منافعی بونو طلب ائتدیغی ایسته نیلن حالدا اونون اوچون تعیین ائدیلمیش مودافیعه جیه، بو

مودافیعه چى نین حاققینی اؤدمه یه کیفیت قدر واسیطه سی اولمادیغی ایسته نیلن حالدا ایسه پولسوز مودافیعه چیه مالیک اولماق

- اونون علیه نه چیخیش ائدن شاهیدلری دیندیرمک و یا بو شاهیدلرین دیندیریلمه سی حقوقونا مالیک اولماق و اونون علیه نه چیخیش ائدن شاهیدلر

اوچون موجود اولان شرطلرده اؤز شاهیدلری نی چاغیرتدیرماق و دیندیرمک حقوقونا مالیک اولماق؛

- محکمه ده ایستیفاده اولونان دیلی باشا دوشمورسه و یاخود بو دیلده دانیشا بیلمیرسه، پولسوز ترجمه چی کؤمه ییندن ایستیفاده ائتمک.

- اؤز علیه نه ایفاده وئرمه یه و گوناھکار اولدوغونو زورلا اعتیراف ائتمه یه مجبور ائدیلمه مه مک.

۴- یئتکینلیک یاشینا چاتمامیشلارلا موناسیبته پروسس ائله اولمالی دیرکی، اونلارین یاشی و یئنی دن تربیه یه یاردیمجی اولماق آرزولاری نظره آلینسن.

- ۵- هر هانسی بیر جینایتیه گۆره محکوم ائدیلن هر بیر شخص اونونلا باغلی ایتتیهام نامه یه و حؤکمه یوخاری محکمه ایستانسیاسی طرفیندن قانونا اویقون اولاراق یئنی دن باخیلماسینا ناییل اولماق حقوقونا مالیک دیر.
- ۶- اگر هر هانسی بیر شخص قطعی قرارلا جینایت عملینه گۆره محکوم ائدیلیمیشسه و اگر اونا کسپلن حؤکم سونرالار لغو ائدیلیمیشسه و یا او، هانسی سا یئنی و یا خود یئنی دن اوزه چیخاریلیمیش حالین محکمه نین سهوینی دانیلماز شکیلده ثبوت ائتمه سی اساسیندا عفو ائدیلیمیشسه، اوندان بو جوز ایتتیهام نامه نتیجه سینده جزا چکمیش اولان همین شخص، اگر گؤستریلن نامعلوم حالین تمامی ایله و ی قیسمن اونون گوناھی اوجباتیندان واختیندا اوزه چیخاریلما ماسی ثبوت یئتیریلیمزسه، قانونا موافیق اولاراق کومپئتناسیا آلیر.
- ۷- هئچ کیم هر بیر اؤلکه نین قانونونا و جینایت پروسئسوال حقوقونا وافیق صورتده قطعی محکوم اولوندوغو و یا خود براءت آلدیغی جینایتیه گۆره ایکینجی دفعه موحاکیمه ائدیله و یا جزالاندیریللا بیلمز.

مادده ۱۵

- ۱- هئچ کیم جینایت عملی تۆره دیلن آندا فعالیت گؤسترن دؤولت داخلی قانون و تریجیلیک و یا بین الخالق حقوقا اویقون اولاراق جینایت عملی حساب اولونمایان هر هانسی بیر حرکت و یا خطا نتیجه سینده هر هانسی بیر جینایت عملی تۆرتمکده مقصیر ساییلا بیلمز. عینی شکیلده، جینایت عملی نین تۆره دیلدیغی آندا تطبیق ائدیلمه لی اولان جزادان داها آغیز جزا تعیین ائدیله بیلمز. اگر جینایت تۆره دیلدیکدن سونرا قانونلا داها یونگول جزا تعیین ائدیلمه سی، بو قانونون تاثیری همین جینایتکارا شامل ائدیلیر.
- ۲- حاضرکی مادده نین هئچ بیر مودعاسی، تۆره دیلدیغی آندا بین الخالق حقوق طرفیندن قبول ائدیلن عمومی حقوق پیرینسیپ لرینه اویقون اولاراق جیناست عملی ساییلان ایسته نیلن حرکت و خطایا گۆره ایسته نیلن شخصین محکمه یه و تریلمه ئینه و جزالاندیریلما سینا انگل تۆره تمیر.

مادده ۱۶

هر بیر اینسان، هارادا اولماسیندان آسلی اولمایاراق، حقوق سوئیکتی کیمی قبول ائدیلمک حقوقونا مالیک دیر.

مادده ۱۷

- ۱- هئچ كيمين شخسى و عاييله حياتينا اوزباشيناليقلا و يا خود قئيرى قانونى موداخيله، اونون ائوينين توخونولمازليغينا و مكتوبلاشمالارى نين گيزليليغينا اوزباشيناليقلا و يا قئيرى قانونى قصد و يا اونون لياقتى و نفوذونا قئيرى-قانونى قصد ائديله بيلمز.
- ۲- هر بير ايسنان بئله موداخيله و بئله قصدلردن قانونلار قوروماق حقوقونا ماليك دير.

مادده ۱۸

- ۱- هر بير اينسان دوشوونجه، ويجدان و دين آزادليغى حقوقونا ماليك دير. بو حقوقا اوزو سئچديغى دينه و عقيدهيه ماليك اولماق و يا اوز ايستديغى دينى و عقيدهنى قبول ائتمك آزادليغا و اوز دينى و عقيدهسینه هم تك باشينا، هم ده باشقالارى ايله بيرليكه، آچيق و يا اوزل قايدادا اعتقاد ائتمك، عبادت ائتمك، دينى و مراسيم آيين لرى و تعليمينى يئرینه يئتيرمك آزادليغا داخيلدير.
- ۲- هئچ كيم اوز سئچيمينه گوره دينينه و عقيدهسینه ماليك اولماق و يا اونلارى قبول ائتمك آزادليغينى آلچالدان مجبوريتيه معروض قالمالي دير.
- ۳- اوز دينينه و عقيدهسینه اعتقاد ائتمك آزادليغينا يالنيز قانونلا معين ائديلن و ايجتيماعى تهلوکه سيزليغين، آساييشين، ساغلامليغين و اخلاقين، عيني درجهده ديگر شخصلرين اساس حقوق و آزادليقلارى نين موحافيطهسى اوچون ضرورى اولان محدوديت لر قويولا بيلر.
- ۴- حاضيركى سؤز لشمهيه ايشتيراك ائدن دؤولت لر، واليدين لرين و موافيق حال لاردا قانونى قيوم لارين اوز اوشاقلارينا اوز عقيدهلرينه اويقون اولاراق دينى و معنوى تربيه وئرمه لرى نين تعمين اولونماسى آزادليغينا حؤرمتله ياناشمادىغى اوز عهدهلرينه گؤتورورلر.

مادده ۱۹

- ۱- هر بير اينسان مانع سيز اولاراق اوز فيكيرلرينده قالماق حقوقونا ماليك دير.
- ۲- هر بير اينسان اوز فيكيرينى سربست ايغاده ائتمك حقوقونا ماليك دير؛ بو حقوقا هر جور اينفورماسيالارلا و ايدهيالارلا دؤولت سرحدلريندن آسيلي اولمايلاق

شيفاهى و يازىلى شكىلده، مطبوعات و يا بدىعى ايفاده فرومالارى واسيطهسى ايله و ياخود اوز سئچىمىنه اويقون اولاراق ديگر اوصوللارلا آختارماق، آماق و بايماق حقوقو داخىلدير.

۳- حاضىركى مادده نىن ۲جى بندىنده نظرده توتولان حقوقلاردان اىستيفاده اينسانىن اوزه رينه خصوصى عهدە ليكلر و خصوصى مسوليت قويور. بونا گوره ده او، بعضى محدوديت لرله باغليدير، لاکين آشاغىداكى مقصدلر اوچون قويولا بىلن همىن محدوديت لر قانونلا معىن ائدىلمه لى و ضرورى اولمالى دير:

- باشقا شخص لرىن حقوق لارىنا و نفوذ لارىنا حورمت ائدىلمه سى اوچون؛
- دؤولت تهلوکه سىزلىغى نىن، ايجتىماعى آرايىشىن، اهالى نىن ساغلاملىغى نىن و معنوياتى نىن قورونماسى اوچون.

مادده ۲۰

- ۱- محاربه تبليغاتى نىن هر جور فورماسى قانونلا قاداغان ائدىلمه لى دير.
- ۲- آبرى-سئچكىلىغا، دوشمنچىلىغا و يا زوراكىلىغا تحرىكى اوزونده عكس ائتديره رك مىللى، ايرقى و يا دىنى نىفرته قوتلوق ائدن چىخىشلارىن هر جور فورماسى قانونلا قاداغان ائدىلير.

مادده ۲۱

دىنچ بيغىنچاقلار كسچىرمك حقوقو قبول ائدىلير. بو حقوقدان اىستيفاده يه قانونا موافىق صورتده قويولان و دئموكراتىك جمعيتده دؤولتىن و ايجتىماعتىن تهلوکه سىزلىغى، ايجتىماعى آسايىش، اهالى نىن ساغلاملىغى نىن و معنوياتى نىن و ياخود باشقا شخص لرىن حقوقو و آزادلىقلارى نىن قورونماسى منافع لرى اوچون ضرورى اولان محدوديتلردن باشقا، هئچ بير محدوديت قويولا بىلمز.

مادده ۲۲

- ۱- هر بير اينسان، اوز منافع لرىنى مودافعه ائتمك اوچون همكارلار ايتىفاق لارى ياراتماق و بئله تشكىلاتلار ياراتماق حقوقو دا داخىل اولماقلا، باشقالارى ايله بيرليکده انجمن لر قورماق آزادلىغىنا مالىك دير.
- ۲- بو حقوقدان اىستيفاده يه، قانونا موافىق صورتده قويولان و دئموكراتىك جمعيتده دؤولتىن و يا ايجتىماعتىن تهلوکه سىزلىغى، ايجتىماعى آسايىش، اهالى نىن ساغلاملىغى و معنوياتى نىن و ياخود باشقا شخص لرىن حقوقو و آزادلىق لارى نىن

قورونماسى منافعلىرى اوچون ضرورى اولان محدودىت لردن باشقا ھىچ بىر محدودىت قويولا بىلمز. حاضىركى ماددە سىلاھلى قويولمىش ھېچ بىر مەھدودىت لردن باشقا ھىچ بىر مەھدودىت شىخس لرىن بو حقوقدان اىستىفادە ائتمە لرىنە قانونى مەھدودىت لردن قويولماسىنا انگل تۇرەتمىر.

۳- حاضىركى ماددە نىن ھىچ بىر ماددەسى بىن الخالق امك تشكىلاتى نىن انجمن لردن آزادلىغى و تشكىلات حقوقونون مودافىعەسى ايله باغلى ۱۹۴۸ جى ايل كونونۇسسىندا اىشتىراك ائدن دۇولت لره، ھمىن كونونۇسسىدا نظردە توتولان تامىنات لارا زىان ووران قانون وئرىجىلىك آكتلارى قبول ائتمك و يا قانونو بو تامىنات لارا زىان ووران طرزەدە تطبق ائتمك حقوقو وئرمىر.

ماددە ۲۳

- ۱- عايىلە جمعيتىن طبعى و اساس اۇزەبىدىر، جمعيت و دۇولت طرفىندن مودافىعە اولونماق حقوقونا مالىك دىر.
- ۲- نىكاح ياشىنا چاتمىش كىشى و قادين لارىن نىكاح باغلاماق حقوقو و عايىلە قورماق حقوقو قبول ائدىلىر.
- ۳- ھىچ بىر نىكاح اونو باغلايانلارنى سربست شكىلدە و تام راضىلىغى اولمادان باغلانا بىلمز.
- ۴- حاضىركى سۇزلىشمەدە اىشتىراك ائدن دۇولت لره، نىكاح باغلاياركن، نىكاح وضعيتىندە اولاركن و يو نىكاحى پوزاركن ارلە آروادىن حقوقو و وظىفە لرى نىن برابرلىغى نىن تامىن اولونماسى اوچون لازىمى تدبىرلر گۇرمە لىدىرلر. نىكاحىن پوزولماسى حالىندا بوتون اوشاقلار اوچون ضرورى مودافىعە نظردە توتولمالى دىر.

ماددە ۲۴

- ۱- ھر بىر اوشاق ايرقى، درىسى نىن رنگى، جىنسى، دىلى، دىنى، مىللى و يا سوسىيال منصوبىتى، امك وضعيتى و دوغوشو علامتىنە گۇرە ھىچ بىر آيرى-سئچكىلىغا يول وئرىلمەدن، ائلە مودافىعە تدبىرلرى حقوقونا مالىك دىركى، بو مودافىعە تدبىرلرى، كىچىك ياشلى وضعيتىندە اولدوغونا گۇرە، اونون عايىلە سىندن، جمعيتىندن و دۇولتدن طلب اولونور.
- ۲- ھر بىر اوشاق دوغولدوقدان سونرا درحال قئد آلىنمالى و آدا مالىك اولمالى دىر.
- ۳- ھر بىر اوشاق وطنداشلىق الدە ائتمك حقوقونا مالىك دىر.

مادده ۲۵

هر بىر وىطنداش، ايكىنجى ماددهده خايطىرلانان آيرى-سئچكىلىك لىرىن ھئچ بىرىنە يول وئرىلمەدن و ھئچ بىر اساس سىز محدودىت قوبولمادان آشاغىداكى ھوقوقو و اىمكانلارا مالىك اولمالى دىر

- دؤولت ايشلىرى نىن آپارىلماسىندا ھم بىلواسىپتە، ھم دە آزادلىق سئچىلمىش نومائىندە لر واسىپتەسى ايله ايشتىراك ائتمك؛
- ھومى و برابر سئچكى ھوقوقو اساسىندا، گىزلى سىس وئرمە يولو ايله كئچىرىلن و سئچىجىلرىن اؤز ايرادە لىرىنى آزاد شكىلدە بىلدىرمە لىرى نىن تامىن ائدىلدىغى ھقىقى و اختاشىرىر سئچكىلردە سىس وئرمك و سئچىلمك؛
- اؤز اولكەسىندە ھومى برابرلىك اساسىندا دؤولت قوللوغونا بوراخىلماق.

مادده ۲۶

بوتون اينسان لار قانون قارشىسىندا برابر دىرلر و ھئچ بىر آيرى سئچكىلىغا يول وئرمەدن قانونلا برابر مودافىعە اولونماق ھوقوقونا مالىك دىرلر. بونونلار باغلى آيرى سئچكىلىگىن بوتون نؤوع لىرى قانونلا قاداغان اولونمالى دىر و قانون اىستەنىلن علامتە؛ اىرقى، درىسى نىن رنگى، جىنسى، دىلى، دىنى، سىياسى و دىگر عقىدە لىرى، مىللى و سوسىيال منصوبىتى، امك و ھىيەتى، دوغوشو و يا دىگر ھال لارى ايله باغلى علامتلرە گۆرە آيرى سئچكىلىغا قارشى بوتون شخصلرە برابر و ئمرەلى مودافىعە تامىناتى وئرىلمەلى دىر.

مادده ۲۷

ائتنىك، دىنى و دىل آزلىق لارى نىن مۇوجود اولدوغو اولكە لردە بو آزلىقلار موصوب اولان شخصلرە، ھمىن قورۇپون دىگر ھىزورلى ايله بىرلىكدە اؤز مدنىتىدن اىستىفادە ائتمك، اؤز دىلىنە اعتىقاد ائتمك و اونون آيىن لىرىنى اىجرا ائتمك، ھا بئلە دوغما دىلىندىن اىستىفادە ائتمك ھوقوق وئرىلمەسىندىن اىمتىنا ائدىلە بىلمز.

بین‌الخالق مولکی و سیاسی (CCPR) و بین‌الخالق ائقتیصادی، ائجتیماعی و مدنی سؤزلشمه لر (ICESCR)) اینسان حقوق لارینی دستکلمک آماجی ایله حاضیرلانمیش آن اؤنملی بین‌الخالق سندلردندیر. ۱۹۴۸ده بیرلشمیش ملت‌لرین عمومی شوراسی بو تشکیلاتین اینسان حقوقلاری کمیسیونوندان مولکی و سیاسی مضمون‌لو بیر سؤزلشمه و اونو حیاتا کئچیرمک یوللارینی یازماسینی ایستدی. بو تشکیلاتین اینسان حقوقلاری کمیسیونو بو ایستک اوستونه بیری مولکی و سیاسی دیگر ائقتیصادی، ائجتیماعی و مدنی آدلی سؤزلشمه‌لری یازدی. بو ایکی سند ۱۹۶۶دا بیرلشمیش ملت‌لرین عمومی قورولو طرفیندن تصدیق ائدیلیب و دولت لرین ایمضاسی اوچون تقدیم ائدیلدی.

سوسیال شبکه لرده شش‌رنگ:

@ instagram.com/6rangiran

twitter.com/6rangiran

telegram.me/Iran6Rang

facebook.com/6rang.Iran

youtube.com/user/6rangIran

info@6rang.org

www.6rang.org

شش‌رنگ (ایرانلی لزبین لر و ترنسجندرلر شبکه‌سی)